

Ord og toner

REDAKSJONELT

MAGNE NYLENN

Magne Nylenna (f. 1952) er redaktør av Tidsskriftet.

Email: magne.nylenna@legeforeningen.no

Tidsskriftet

Postboks 1152 Sentrum

0107 Oslo

*«Lesing er for sjelen hva mosjon er for
legemet» «Joseph Addison» «(1672 – 1719)»*

*«Der ordene tar slutt begynner
musikken» «Heinrich Heine» «(1797 – 1856)»*

Dette nummer av Tidsskriftet preges av litteratur og musikk. Mens den medisinske faglitteratur er veiviser til kunnskap om menneskets kropp og sinn, kan skjønnlitteraturen åpne for en annen type forståelse av menneskelivet. Lesing er en mektig aktivitet som gjennom tusener av år har formet mennesker og samfunn (1). Litteraturens kraft og lesingens mysterium beskrives slik av Olaf Lagercrantz: «Vad sker när vi leser? Ögat följer svarta bokstavtecken på det vita papperet från vänster till höger, åter och åter. Och varelser, natur eller tankar, som en annan tänkt, nyss eller för tusen år sen, stiger fram i vår inbillning. Det är ett underverk större än att ett sädeskorn ur faraoernas gravar förmåtts att gro. Och det sker var stund» (2).

Jan Chr. Frich & Jørgen Jørgensen viser hvordan skjønnlitteratur kan brukes i medisinsk grunnutdanning (3). Skjønnlitterære tekster kan gi studentene forståelse av kommunikasjonens betydning i lege-pasient-forholdet, erfaring med å tolke fortellinger og økt innsikt både i pasient- og legerollen (3).

Medisin og musikk har dype felles røtter. Den greske guden Apollon var ikke bare sangens og musikkens høye beskytter. Han kunne også kurere sykdommer og var dessuten far til Asklepios (Æskulap), legekunstens gud. Musikk virker inn på en rekke fysiologiske variabler (4). Selv om musikkterapi ikke er en akseptert del av

helsevesenet, viser Audun Myskja & Morten Lindbæk at musikk både har smertelindrende og angstdempende egenskaper og at musikk kanskje kan brukes som adjuvans til kurativ behandling (5).

Samspillet mellom kunstner og kunstverk er interessant, og diskusjonen om hvorvidt en bok eller et musikkverk kan forstås uavhengig av opphavspersonen, er gammel. I dette nummer av Tidsskriftet presenteres artikler om Anton Tsjekhov (6), Aleksander Pusjkin (7), Johann Wolfgang von Goethe (8) og Franz Schubert (9). Biografien og biografens rolle er omstridt (10). Kan en medisinsk tilnærming til forfattere og komponister gi en særlig bakgrunn for forståelse og fortolkning både av person og produkt? Kanskje er dette særlig aktuelt i psykiatrien, og i dette nummer av Tidsskriftet drøftes psykopatografien som litterær sjanger (11). «Det vil formodentlig være et evig uutgrunnet paradoks at forfatteren og kunstneren gjennom sitt verk, på samme tid er synlig og tilslørt som person,» skriver Jon Geir Høyersten (11).

Litteratur og musikk har ikke bare en plass i lege-pasient-forholdet, men også i det å ivareta egen helse og trivsel. Når to av fem leger føler seg oppbrukt når arbeidsdagen er over og hver femte lege opplever at arbeidet tømmer dem følelsesmessig (12), er det grunn til å lete etter inspirasjonskilder. De kan blant annet finnes i ord og toner. Leger har allerede en høy grad av kulturell aktivitet, de er musikalske og jo mer faglitteratur de leser, desto mer skjønnlitteratur leser de også (13).

Noen vil undre seg over at et medisinsk-vitenskapelig tidsskrift bruker plass på litteratur og musikk. Til det er svaret enkelt: Ord og toner er til nytte for legeskunsten og legegjerningen – og de er til glede for legene.

LITTERATUR

1. Manguel A. En historie om lesning. Oslo: Aschehoug, 1999.
2. Lagercrantz O. Om konsten att läsa och skriva. Stockholm: Wahlström & Widstrand, 1996.
3. Frich JC, Jørgensen J. M Medisin og litteratur – tolking og diskusjon av skjønnlitterære tekster i grunnutdanningen Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 1160 – 4.
4. Myskja A, Lindbæk M. H Hvordan virker musikk på menneskekroppen? Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 1182 – 5.
5. Myskja A, Lindbæk M. E Eksempler på bruk av musikk i klinisk medisin Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 1186 – 90.
6. Lund PJ. A Anton Tsjekhov – en selvbedrager? Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 1165 – 9.
7. Tangen J-M. A Aleksander Pusjkins duell – biografiske og medisinske aspekter Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 1170 – 2.
8. Larsson Y. G Goethe om medicinen och sina sjukdomar Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 1155 – 7.
9. Andersen SN. F Franz Schubert – hans liv, musikk og sykdommer Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 1191 – 4.

10. Egeland M. Hvem bestemmer over livet? Oslo: Universitetsforlaget, 2000.
 11. Høyersten JG. D De uærlige, de uvitende og de gale kunstnere Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 1173 – 8.
 12. Falkum E. H Hva er utbrenthet? Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 1122 – 8.
 13. Nylenna M, Aasland OG, Falkum E. Survey of Norwegian doctors" cultural activities. Lancet 1996; 348: 1692 – 4.
-

Publisert: 20. april 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 21. juli 2026.